

1 Zakon o varstvu kulturne dediščine /ZVKD/

1.1 Uvodna pojasnila

Zakon o varstvu kulturne dediščine /ZVKD/ (Uradni list RS, št. 7/1999, 110/2002, 126/2003) opredeljuje nepremično in premično kulturno dediščino ter ureja njeno varstvo s tem, da določa pristojnosti države in samoupravnih lokalnih skupnosti, naloge javne službe in drugih dejavnosti varstva, dolžnosti in pravice lastnikov kulturne dediščine, strokovni in inšpekcijski nadzor na tem področju ter sankcije za kršitev določb ZVKD. (1. člen)

Varstvo dediščine

Spomenik dobi svoj pravni status z aktom o razglasitvi, ki ga sprejme pristojni organ lokalne skupnosti (občinski svet) na pobudo organa, pristojnega za varstvo dediščine, vsake fizične ali pravne osebe. Navedeni akt se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. (12. člen)

Na podlagi navedenega akta o razglasitvi pristojni organ lokalne skupnosti (župan) v 30 dneh od njegove uveljavitve predlaga zaznambo nepremičnega spomenika v zemljiški knjigi. (16. člen)

Na podlagi navedenega akta o razglasitvi izda pristojni organ lokalne skupnosti (občinska uprava) **odločbo o varstvu za spomenika lokalnega pomena**. Navedenega odločba določa pogoje za raziskovanje, način vzdrževanja, pogoje za posege, pravni promet, fizično zavarovanje, način upravljanja in rabe spomenika, dostopnost spomenika za javnost ter ukrepe za njegovo varstvo. V navedeni odločbi se lahko določi: **1.** dopustitev snemanja, proučevanja in raziskovanja spomenika, če je to nujno iz znanstvenih ali kulturnih namenov, javni službi ter strokovnim organizacijam ali osebam, ki jih ta pooblasti, vendar največ za en mesec v letu do šestih mesecev v petih letih, **2.** dolžnostčasne izročitve predmeta premične dediščine v enakem trajanju, **3.** prepoved premeščanja oziroma prenašanja spomenika.

Varstveni režim, opredeljen v navedeni odločbi, lahko omejuje lastninsko pravico na spomeniku le v obsegu, ki je nujen za izvajanje varstva. (13. člen)

Pravice in dolžnosti fizičnih in pravnih oseb na področju varstva dediščine

ZVKD določa, da nihče ne sme ravnati z dediščino ali spomenikom tako, da bi ogrozil njun kulturni pomen. Prepovedana je raba spomenika na določen način ali za posamezne namene, če bi taka raba ogrožala obstoj ali vplivala na neokrnjenost spomenika. Iz enakega razloga pa je prepovedano tudi premeščanje in prenašanje spomenika (48. člen) V skladu z

© Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila Maribor

ZVKD ima lastnik spomenika pravico do odškodnine, če se mu zaradi varstvenega režima poslabšajo pogoji za gospodarsko izkoriščanje spomenika in tega ni mogoče nadomestiti z drugo dejavnostjo v okviru varstvenega režima. Navedena odškodnina se lahko določi v enkratnem znesku ali v letnih zneskih. ZVKD še določa, da navdno odškodnino določi pristojno sodišče, če se lokalna skupnost, ki je spomenik razglasila, in lastnik ne moreta sporazumeti o višini odškodnine. (52. člen)

V skladu z ZVKD lahko lokalne skupnosti prispevajo javna sredstva za vzdrževanje ali posege v spomenik zaradi njegovega varstva ali prenove za izredne stroške, ki presegajo gospodarsko korist in običajne stroške vzdrževanja. O navedenem vlaganju se sklene pogodba, v kateri se določijo tudi pogoji, pod katerimi je tak spomenik javno dostopen, in morebitne posebne varstvene zahteve. (53. člen)

ZVKD določa, da lahko sodišče na predlog lokalne skupnosti razlasti nepremični spomenik, če gre za javno korist, katere ni mogoče doseči na drugačen način, da se tako omogoči ohranitev spomenika, ki je ogrožen, oziroma da se na tak način spomenik vključi v obnovo in novo namembnost zaokrožene urbane in pokrajinske celote. (54. člen) Razlastitev poteka po zakonu, ki ureja razlastitev. (57. člen)

Odločbo o ugotovitvi javne koristi pa sprejme pristojni organ lokalne skupnosti (občinska uprava). Navedena odločba pa se vroči imetnikom zemljiškoknjižnih pravic na spomeniku. (55. člen)

Predkupna pravica

V skladu z ZVKD ima lokalna skupnost, na območju katere je spomenik, predkupno pravico na spomeniku. Lastnik spomenika mora o nameravani prodaji in o pogojih prodaje pisno obvestiti predkupnega upravičenca (lokalno skupnost). V primeru prodaje spomenika državnega pomena država v 60 dneh sporoči lastniku, ali sprejema prodajno ponudbo. Če te ne sprejme, se do te ponudbe v nadaljnjih 30 dneh opredeli lokalna skupnost, ki je predkupni upravičenec. V primeru prodaje spomenika lokalnega pomena lokalna skupnost v 30 dneh sporoči lastniku, ali sprejema prodajno ponudbo. (63. člen)